

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Volume 6 Issue 2, p. 715-730, February 2013

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN SOSYAL
BİLGİLER DERSİNDE KULLANILAN ÖLÇME ARAÇLARINA
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

MEASURING INSTRUMENTS USED IN SOCIAL STUDIES TEACHERS
PERCEPTIONS OF SOCIAL STUDIES

Yrd. Doç. Dr. Erol KOÇOĞLU

Dicle Üniversitesi

Arş. Gör. Özcan EKİCİ

Dicle Üniversitesi

Abstract

Social studies, prepared for the design of wide-area, in the history, geography and citizenship issues lesson contains. Therefore, the diversity of measuring instruments used in social studies lessons need to be considered. However, measurement tools should be used in a course, the decisive factor in determining the course content can not be alone. Topics include, along with the measurement tool applicability by the teacher, class size, factors such as the reliability of the measurement tool is effective. These factors in measuring the adequacy of teacher deployment and implementation tool, has an important role in determining the effectiveness of the measurement tool. The purpose of this study, teachers of social studies is to find out their

views on the measurement tools used in social studies lessons. For this purpose, 30 social studies teachers working in secondary schools connected to the center of Diyarbakir qualitative research methods and data were collected through semi-structured interviews. Descriptive analysis technique was used to analyze the data and the data obtained are digitized. As a result of research on social studies teachers' views of social studies courses differ from each other in which the measuring instruments, measuring tools, measuring tool, teachers' views on the preparation, implementation and evaluation of the results were obtained for differentiated depending on. Teachers in determining students' success, they see themselves as more than enough has been preferred the traditional measurement and evaluation tools. Considering all the results obtained research is also teachers in the use of measurement techniques, preparation and evaluation of the training needs to be understood.

Key Words: Social studies teacher, measurement tool, evaluation, secondary school.

Öz

Sosyal bilgiler, geniş alan tasarımına yönelik olarak hazırlanan, içerisinde tarih, coğrafya ve vatandaşlık konularını içeren bir derstir. Bundan dolayı sosyal bilgiler dersinde kullanılan ölçme araçlarının da çeşitlilik göstermesi gerekliliği düşünülebilir. Ancak bir derste kullanılması gereken ölçme araçlarının belirlenmesinde dersin içeriği tek başına belirleyici etken olamaz. Dersin içerdiği konular ile beraber, ölçme aracının öğretmen tarafından uygulanabilirliği, sınıf mevcudu, ölçme aracının güvenilirliği gibi faktörlerde etkilidir. Öğretmenin ölçme aracını kullanabilme ve uygulayabilme yeterliliği bu faktörler içerisinde, ölçme aracının etkililiğinin belirlenmesinde önemli bir yere sahiptir. Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kullanılan ölçme araçlarına ilişkin görüşlerini belirlemeye yöneliktir. Bu amaç doğrultusunda, Diyarbakir merkeze bağlı ortaokullarda görev yapan 30 sosyal bilgiler öğretmeni ile nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla veriler elde edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde betimsel çözümleme tekniği kullanılmış ve elde edilen veriler sayısallaştırılarak sunulmuştur. Araştırma sonucunda Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kullanılan ölçme araçlarına ilişkin görüşlerinin birbirinden farklılık gösterdiği, ölçme araçlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin ölçme aracının hazırlanışı, uygulanışı ve değerlendirilmesine bağlı olarak farklılaştığına yönelik bulgular elde edilmiştir. Öğretmenlerin öğrenci başarısının belirlenmesinde, kendilerini daha yeterli olarak gördükleri geleneksel ölçme değerlendirme araçlarını tercih ettikleri görülmüştür. Araştırmada elde edilen bütün sonuçlar dikkate alındığında, öğretmenlerin ölçme tekniklerinin kullanımı, hazırlanması ve değerlendirilmesi konusunda eğitime ihtiyaçları olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler öğretmeni, ölçme aracı, değerlendirme, ortaokul.

GİRİŞ

Eğitim sisteminin başlıca sorumluluğu, eğitimin tanımına uygun olarak bireyin gizilgücünü ortaya çıkarmak ve bunları davranışa dönüştürmektir. Bu amaca ulaşıp ulaşılmadığının, davranış değişikliğinin meydana gelip gelmediğinin ve ne ölçüde gerçekleştiğinin belirlenmesi ise, öğretim sürecinin önemli bir aşaması olan ölçme değerlendirmenin konusudur. Öğretim programlarında belirtilen alanlarla ilgili kavram, beceri ve değerlere ilişkin davranışların dersler aracılığıyla kazandırılması amaçlanır. Bir dersin sonunda öğrenciler o dersin hedeflerini oluşturan davranışları yeterli düzeyde kazanmışlarsa ya da ders sona erdiğinde öğrencilerde beklenen davranış değişiklikleri gerçekleşmiş ise, ders amacına ulaşmış anlamına gelir. Bu nedenle ders sonunda öğrencilerin işlenen konularla ilişkili davranışları kazandıklarının kanıtı sayılabilecek davranışları gösterebilmeleri beklenir. Bu da ölçme ve değerlendirme işlemleriyle belirlenir (Taşkaya ve Meydan, 2012).

Bireylerin belli bir alanda ne derecede bilgi ve beceri düzeyine sahip oldukları ölçmeler yapılarak belirlenir. Ölçme, İstatistik birimlerinin ilgilenilen özelliğe sahip olma derecesinin, belirli kurallara uyarak, semboller ve özellikle sayı ile eşleştirilmesidir (Carmines ve Zeller, 1982; Çömlekçi, 1989). Üzerinde çalıştığımız özelliği ölçebiliyor ve sayısal olarak ifade edebiliyorsak, onları bilimsel bir şekilde değerlendirebilir ve açıklayabiliriz. Ölçülemeyen ya da sayısal olarak ifade edilemeyen özellik için ancak betimleme yapılabilir (Armağan, 1983; Gümüş, 1977). İstatistik birimlerinin somut özelliklerine belirli kurallar doğrultusunda sayılar ve semboller atanmasındaki netlik, olayların veya bireylerin soyut özelliklerine sayılar ve semboller atanmasındaki netlikle eşit şartlarda değildir. Bu nedenle sosyal bilimlerde, fen ve sağlık bilimlerine göre ölçme yapmak daha güç olmaktadır (Gürsakal, 2001; Ercan ve Kan, 2004). Ölçme, öğrenci seçiminde, eğitim ve öğretim güçlüklerinin ortaya çıkarılmasında ve öğretimin değerlendirilmesinde, öğrencileri motive edip başarılarının yükseltilmesinde ve öğrencilerin rehberlikle ilgili sorunlarının çözümünde önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır (Binbaşıoğlu, 1983). Başka bir deyişle; bireylerin ya da nesnelere belirli özelliklere sahip olup olmadığının, sahipse sahip oluş derecesinin belirlenerek sonuçların sembollerle ve özellikle sayı sembolleriyle ifade edilmesidir. Değerlendirme ise, ölçme sonuçlarını bir ölçütle kıyaslayarak ölçülen nitelik hakkında bir karara varma sürecidir. Ölçme, bir betimleme işlemidir. Değerlendirme ise, bir yargılama işlemidir ve ölçme sonucunun bir ölçütle karşılaştırılmasına dayanır (Tekin, 1996; Turgut, 1997). Ölçme sonuçlarının anlam kazanması için değerlendirme yapmak, yani bir ölçümü bir ölçütle karşılaştırarak bir değer yargısına ulaşmak gerekir. Değerlendirme sürecinde hangi ölçütten yararlanılacağı da değerlendirmenin amacına göre değişir (Demirtaş ve Barth, 1997).

Eğitim ve öğretim programları hazırlanırken uygulayıcıların bazı sorulara cevap bulmaları gerekmektedir. Bunlardan biri de “Ne kadar öğrettik?” sorusu da programda ölçme ve değerlendirmenin yerini vurgulamaktadır. Eğitim öğretim sürecinde öngörülen amaçlara hangi ölçüde ulaşıldığının; dersin, ünitenin ve konunun amaçlarında belirtilmiş olan davranışların ne kadar gerçekleştirildiğinin ölçülmesi ve sonuçların değerlendirilmesi önemli bir unsurdur (Temizkan ve Sallabaş, 2011). Ölçme ve değerlendirme işlemleri sonucunda eğitim öğretim sürecinin tam ve istenen nitelikte işleyen yönleri ortaya çıkacağı gibi aksayan

yönleri de belirlenir. Programın aksayan yönlerinin yeniden gözden geçirilmesi, sonraki çalışmaların olumlu netice alacak şekilde düzenlenmesi de ölçme ve değerlendirme işlemlerinden alınan sonuçlara göre yürütülür. Ölçme ve değerlendirme yoluyla elde edilen bilgiler sadece öğrenenin kazanımlarını yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda öğretimin verimliliği hakkında da bilgi verir. Böylece öğretimin aksayan ve eksik yönlerini tespit etme olanağı elde edilir. Eğitimin aksayan ve eksik yönlerinin belirlenmesi ise geleceğe yönelik hedeflerin belirlenmesi, öğretimin geliştirilmesi için düzenlemelerin yapılabilmesi ve önlemlerin alınabilmesi açısından önemlidir (Tekin, 1991). Bu açıdan bakıldığında ölçme ve değerlendirmenin, eğitim öğretim sürecinin tamamlayıcı ve vazgeçilmez bir unsuru olduğu görülür. Bu işlemler sırasında öğretmene düşen görev, öğrencinin başarısını belirtecek davranışları iyi seçmesi, ölçme araçlarını geliştirmesi, uygulaması, sonuçları iyi yorumlamasıdır (Küçükahmet, 2006).

Öğrencilerin seviyelerinin ve statülerinin değerlendirilmesinde ölçme araçlarının önemli bir yeri vardır. Bu nedenle eğitimcilerin ölçme araçlarını hazırlarken ölçme maddelerini en doğru şekilde planlayıp hazırlamaları gerekmektedir. 1970'li yıllardan sonra ölçme konusu eğitimin gündeminde önemli bir yer edinmeye başlamış ve bu hususta farklı adımlar atılmıştır. Artık standartlaşmış yazılı yoklama ve sözlü sınavlarından uzaklaşarak alternatif ölçme-değerlendirme yöntemleri belirlenmiştir (Earl, 1999). Bu anlamda, öğrencilerin duyuşsal yeterlilikleri de öğrenci başarısının değerlendirilmesinde öğretmeni etkileyen bir sorun haline gelmiştir (Hoy ve Sweetland, 2001). Diğer taraftan ölçme ve değerlendirmeye ilişkin Türk Milli Eğitim Sistemi içerisinde, süreç değerlendirmeye yer verilmemesi, ölçme araçlarının geçerlik ve güvenilirliklerinin sağlanmaması, sözlü sınavlarının amaca hizmet etmemesi, ödev ve projelerin amaca uygun yapılmaması gibi bazı sorunlar da görülmektedir (İşman, 1998'den akt: Yıldırım ve Semerci, 2006).

Eğitimde kullanılan ölçme araçlarını bilişsel alan, duyuşsal alan ve devinişsel alandaki davranışların ölçülmesinde kullanılan ölçme araçları olarak üç grupta ele alabilir.

1. Bilişsel alandaki davranışların ölçülmesinde kullanılan araçlar: Doğru-yanlış testleri (sınıflama gerektiren testler), çoktan seçmeli testler, kısa cevaplı (yanıtlı) testler, eşleştirmeli testler, yazılı yoklamalar (uzun cevaplı, kompozisyon tipi ya da essey tipi sınavlar), sözlü sınavlar, ödev ve projeler, portfolyo (bireysel gelişim dosyaları öğrenci etkinlik dosyaları), performans görevi.
2. Duyuşsal alandaki davranışların ölçülmesi: İlgi ölçekleri (envanteri), tutum ölçekleri, gözlem tekniği.
3. Devinişsel (psikomotor) alandaki davranışların ölçülmesi: Derecelendirme ölçekleri kontrol listesi, çeteleme aracı, iş-performans testleri, dereceli puanlama ölçeği / puanlama anahtarı (rubrik) (Atılğan Kan ve Doğan, 2006).

Kubiszyn ve Borich, Öğretmenlerin bilgi ve beceri sahibi olması gereken ölçme ve değerlendirme konularını: “Amaca göre test türlerinin uygun olduğu, yoklanması gereken hedeflerinin neler olduğunu doğru tespit edebilme, yazılı yoklama türü testlerin nasıl geliştirilmesi gerektiği bilgi ve becerisi, testlerin güvenilirlik ve geçerliğinin nasıl sağlanacağı, temel test istatistikleri, test puanlarının nasıl kullanılması gerektiği ve öğrenci başarılarının ya da notlarının etkili bir iletişim tekniği kullanarak ailelere etkili ve yararlı olacak şekilde nasıl iletilmesi gerektiği” şeklinde sıralamışlardır (Kubiszyn ve Borich, 1996'dan akt: Çakan, 2004).

Türkiye'de 2005 yılında uygulamaya başlanan öğretim programları pek çok açıdan yenilikler içermektedir. Bunlardan biri de ölçme ve değerlendirme alanında olmuştur (Gelbal ve Kelecioğlu, 2007). 2005 öncesinde klasik değerlendirme yaklaşımlarında sınav

sonuçlarından alınan nota dayalı değerlendirmeler daha yaygın olarak kullanılmaktaydı. Fakat yenilenen bu programla birlikte yapılandırmacı yaklaşımın ölçme değerlendirme anlayışındaki köklü değişiklikler meydana getirmiştir. Burada temel dayanak sonuçtan ziyade sürecin değerlendirilmesine yöneliktir. Bu nedenle de alışlagelmiş sınav türlerinin (yazılı sınav, çoktan seçmeli, boşluk doldurma, doğru-yanlış vb.) yanında alternatif değerlendirme yöntemlerinin kullanılması yeni programda öne çıkarılmıştır (Duban ve Küçükylmaz, 2008; Meydan ve Öztürk, 2008).

“Geleneksel yöntemlerde öğrenci başarısının değerlendirilmesi, genellikle öğretim sürecinden ayrı ve daha çok ürüne ağırlık verecek bir şekilde ele alınmakta; bu amaçla daha çok seçmeli ve kısa cevaplı testlerle, yazılı ve sözlü yoklamalara önem verilmektedir” (Gelbal ve Kelecioğlu, 2007: 136).

Sosyal bilgiler dersinde sadece bilgiye dönük davranışların ölçülmesi esasına dayanan geleneksel ölçme değerlendirme yaklaşımlarının öğrenciyi değerlendirmede yeterli olmadığı muhakkaktır. Öğrenciyi daha yakından tanımak, ilgi ve yeteneklerini keşfetmek için bilgiye dönük davranışların ölçülmesi ile birlikte tutum ve beceriye dönük davranışların da ölçülmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Bunun içindir ki sosyal bilgilerde öğrencilerle ilgili sağlıklı bir değerlendirme yapmak geleneksel ölçme değerlendirme teknikleri ile birlikte alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinin birlikte kullanılmasını gerekli kılmaktadır (Şimşek, 2012).

Sosyal bilgiler programında da (MEB,2005), ifade edildiği gibi ölçme ve değerlendirme uygulamalarında öğrencilerin kazandıkları bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkların sergilenmesi için çoklu değerlendirme yapılması gerekmektedir. Bu nedenle sadece yazılı ve sözlü sınavlarla öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi uygun değildir. Değerlendirme teknikleri öğrencilerin tüm yeteneklerinin değerlendirilmesini sağlamaya yönelik olmalıdır.

ARAŞTIRMAANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin Sosyal bilgiler dersinde kullanılan ölçme araçlarına ilişkin görüşlerini belirlemeye yöneliktir. Bu genel amaç doğrultusunda, Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrenciyi tanıma, öğrenmeleri izleme ve öğrenci başarısını belirlemede kullandıkları ölçme araçlarının neler olduğu, Sosyal bilgiler dersinde kullanılan ölçme aracıyla öğrencinin başarı grafiği arasında bir ilişkinin nasıl olduğu, hangi ölçme aracının öğrenci başarısını olumsuz yönde daha fazla etkilediğini, Sosyal bilgiler dersinde kullanılabilecek en uygun ölçme aracının hangisi olduğunu, Sosyal bilgiler dersinde ölçme araçlarının kullanımı olmazsa olmaz bir ihtiyaç mı olduğu, İyi bir ölçme aracının ne gibi özelliklere sahip olması gerektiği, Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ölçme araçlarını hangi amaçla kullandıklarını belirlemeye dayalı olarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak belirlenmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kullanılan ölçme araçlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik betimsel olan bu çalışma, nitel araştırma geleneği içerisinde yer alıp, üzerinde araştırma yapılan kişilerin deneyimlerinden doğan anlamları sistematik olarak incelemeyi amaçlamıştır (Bryman, 1988; Lincoln ve Guba, 1985; Strauss ve

Corbin, 1998). Bu tür araştırmalar, üzerinde araştırma yapılan kişilerin oluşturdukları ve kullandıkları özel dil, anlam ve kavramlar üzerinde durup, onları anlamak ve bunların araştırılan kişiler için ne anlam ifade ettiğini ortaya koymayı amaçlar (Ekiz, 2003b). Çalışma nitel bir çalışma olup, çalışmada amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme tekniği, belirli bir amaç veya odaklanılan konuyla ilgili olarak örneklemin önceden düşünülüp belirlenmesidir (Punch,2005). Amaçlı örnekleme tekniğine uygun olarak, araştırmada öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde yeni müfredat programı ile de doğru orantılı olarak sosyal bilgiler dersinde ölçme araçlarını ne kadar kullandıkları hususunda ki temel yaklaşımları incelenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla öğretmenlerle yüz yüze görüşme yapılarak 6 adet açık uçlu soru sorulmuş, çıkan sonuçlar temalar halinde ifadelendirilmiş ve yüzde frekans analiz yöntemiyle yorumlanmaya çalışılmıştır. Verilerin sunumunda ise gizliliği sağlamak ve etik kuralları açısından öğretmenlerin isimlerini yazmamaları istenmiştir.

Nitel araştırmaların doğası gereği, araştırmada “doğal genellemelerde” (Lincoln & Guba, 1985) bulunulabilir. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Evren ve Örneklem

2012 Yılında Diyarbakır merkezindeki ortaokullarda görev yapan *sosyal bilgiler* öğretmenleri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Bu evren içerisinde amaçsal örnekleme çeşitlerinden *ölçüt örnekleme* yoluyla örnekleme seçimine gidilmiştir. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2008)'e göre, bir araştırmada gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulabilir. Bu durumda örnekleme için belirlenen ölçütü karşılayan birimler (nesnelere, olaylar vb.) örnekleme alınır. Bu noktadan hareketle, örnekleme seçiminde en az üç sosyal bilgiler öğretmenin çalıştığı ilköğretim okulları ölçüt olarak alınmıştır. Buna göre araştırmanın örneklemini, Diyarbakır merkezindeki ortaokullarda görev yapan 30 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmanın kuramsal boyutu oluşturulduktan sonra sosyal bilgiler öğretmenlerinin akıllı tahta kullanımına yönelik görüşlerini almak üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken öncelikle sorulacak sorular belirlenmiştir. Sorular oluşturulurken kolay anlaşılabilir sorular yazma, açık uçlu sorular sorma, odaklı sorular hazırlama, yönlendirmekten kaçınma, çok boyutlu sorular sormaktan kaçınma ve soruları mantıklı bir biçimde düzenleme gibi ilkelere (Yıldırım ve Şimşek, 2008) dikkat edilmiştir. Görüşme formu hazırlandıktan sonra bir sosyal bilgiler öğretmeni ile ön görüşme yapılmış, görüşme tamamlandıktan sonra öğretmenin görüşme sorularına verdiği yanıtlar çözümlenerek dökümü yapılmıştır. Anlaşılmayan soru maddeleri değiştirilmiştir. Ön görüşmeye alınan bu öğretmen araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

Görüşme formunda yer alan sorular aşağıda belirtilmiştir:

- 1- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrenciyi tanıma, öğrenmeleri izleme ve öğrenci başarısını belirlemede kullandıkları ölçme araçları ve yöntemleri nelerdir?
- 2- Sosyal bilgiler öğretmeni olarak size göre kullanılan ölçme aracıyla öğrencinin başarı grafiği arasında bir ilişki var mıdır? Niçin?
- 3- Bir sosyal bilgiler öğretmeni olarak, sizce hangi ölçme aracı öğrenci başarısını olumsuz yönde daha fazla etkiler? Böyle düşünmenizin sebebi nedir?

- 4- Sosyal bilgiler dersi için sizce en uygun ölçme aracı hangisi/ hangileridir? Neden?
- 5- Sosyal bilgiler dersinde ölçme araçları sizce olmazsa olmaz bir ihtiyaç mıdır? Niçin?
- 6- Bir sosyal bilgiler öğretmeni olarak bir ölçme aracı size göre ne gibi özellikler içermelidir?

Araştırmada kullanılacak olan görüşme formu, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi'nde görev yapan alan uzmanlarına içerik geçerliliğini sağlamak amacıyla görüşlerine sunulmuştur. Alan uzmanlarından gelen görüş ve öneriler doğrultusunda görüşme formuna son şekli verilmiştir. Görüşme formunda 6 soru yer almaktadır.

Görüşmelerin gerçekleştirilebilmesi için araştırma kapsamındaki her bir sosyal bilgiler öğretmeni ile önceden görüşme yapılarak randevu alınmıştır. Görüşmede görüşme formunda yer alan sorular öğretmene sırasıyla sorulmuş ve öğretmenden rahat bir şekilde soruları cevaplaması talep edilmiştir. Öğretmenin sorulara verdiği yanıtlar, araştırmacı tarafından yazılı olarak kaydedilmiştir.

Veri Çözümleme

Araştırmada elde edilen veriler çözümlenmesinde betimsel çözümleme tekniği kullanılmıştır. Buna göre, ilk önce araştırma soruları ve araştırmanın kavramsal boyutundan yola çıkarak kategoriler oluşturulmuştur. İkinci aşamada, hangi verinin hangi tema altında düzenleneceği belirlenmiştir. Son aşamada ise veriler, frekans ve yüzde değerleri şeklinde sunulmuştur.

BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular, görüşme formunda yer alan sorular doğrultusunda sıralanmıştır. Bu bölümde sosyal bilgiler öğretmenlerinin sorulara vermiş olduğu yanıtlara ilişkin doğrudan alıntılara, frekans ve yüzde değerlerine yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenciyi Tanıma, Öğrenmeleri İzleme ve Öğrenci Başarısını Belirlemede Kullandıkları Ölçme Araçlarına İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamındaki sosyal bilgiler öğretmenlerine “*Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrenciyi tanıma, öğrenmeleri izleme ve öğrenci başarısını belirlemede kullandıkları ölçme araçları nelerdir?*” sorusu yöneltilmiş ve öğretmenlerin bu soruya verdiği cevaplar gruplanıp alt temalar oluşturularak Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenciyi tanıma, öğrenmeleri izleme ve öğrenci başarısını belirlemede kullandıkları ölçme araçlarına ilişkin görüşleri

1.TEMA: <i>Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrenciyi tanıma, öğrenmeleri izleme ve öğrenci başarısını belirlemede kullandıkları ölçme araçları ve yöntemleri nelerdir?</i>		
Alt Temalar	f	%
G.1 Yazılı yoklama- Sözlü yoklama- Kısa cevap gerektiren testler	12	40
G.2 Çoktan seçmeli testler- Yazılı yoklamalar- Sınıflama gerektiren testler (Doğru-Yanlış)	7	23.4
G.3 Sözlü yoklamalar- Eşleştirmeli testler- Çoktan seçmeli testler	4	13.3
G.4 Derse katılım performansın gözlemlenmesi- Boşluk doldurma testleri	6	20

G.5 Boşluk doldurma testleri- Doğru-Yanlış testleri	1	3.3
Toplam	30	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrenciyi tanıma, öğrenmeleri izleme ve öğrenci başarısını belirlemede kullandıkları ölçme araçları ve yöntemleri nelerdir?” şeklindeki soruya çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin verdikleri yanıtların birbirinden farklı olmasına rağmen; yazılı yoklama, sözlü yoklama ve kısa cevap gerektiren testler öğretmenler tarafından en çok tercih (%40).edilen ölçme araçları olduğu ortaya çıkmıştır.

Birinci temaya ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri aşağıda sunulmuştur.

“16 yıllık meslek hayatımda, dersimde sistemin getirdiği yenilikleri de dikkate alarak her yıl birbirinden farklı ölçekler kullanmaya dikkat ediyorum. Ancak, bu ölçme araçlarından hiçbirinin benim öğrenciyi doğru bir şekilde değerlendirmeme katkı sağladığına inanmıyorum. Sizin sorduğunuz soruya yanıt olarak da en çok kullandığım araçlar, boşluk doldurma ve kısa cevap gerektiren testlerdir” (G5).

“Sosyal bilgiler dersinde soyut konuların fazla olmasından dolayı öğrencilerin konuyu anlamasından çok ezberlemesi taraftarıyım. Bu yüzden ben derimde ölçme aracı olarak yazılı yoklama, sözlü yoklama ve kısa cevaplı testler kullanmaktayım” (G1).

“Çağdaş eğitim anlayışının yerleştirilmeye çalışıldığı ülkemizde, hala okullarda öğrenci başarısını ölçmede bir takım araçlar kullanmak bana göre doğruluğu tartışılacak bir durumdur. Ben öğrencimin başarısını onu sıkacak, strese sokacak vb. tepkilerin ortaya çıkmasına sebep olan sınavlar yerine, derse katılımını, dersi dinleyişini, verilenleri uygulayıp uygulamadığını gözlemleyerek ölçerim. Ölçme araçları kullanma zorunluluğundan dolayı boşluk doldurma testleri kullanırım”(G4).

Derste Kullanılan Ölçme Aracıyla Öğrencinin Başarı Grafiği Arasında Bir İlişkiye Dayalı Bulgular:

Araştırma kapsamındaki sosyal bilgiler öğretmenlerine “Sosyal bilgiler öğretmeni olarak size göre kullanılan ölçme aracıyla öğrencinin başarı grafiği arasında bir ilişki var mıdır? Niçin?” sorusu yöneltilmiş ve öğretmenlerin bu soruya verdiği cevaplar gruplanıp alt temalar oluşturularak Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Derste kullanılan ölçme aracı ile öğrencinin başarı grafiği arasındaki ilişkiye dayalı sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri

2.TEMA: Sosyal bilgiler öğretmeni olarak size göre kullanılan ölçme aracıyla öğrencinin başarı grafiği arasında bir ilişki var mıdır? Niçin?		f	%
Alt Temalar			
Evet	G.1 Terk edilemeyen alışkanlıklar	6	20
	G.2 Öğrencinin ölçme aracını kendine yakın hissetmesi	7	23.4
	G.3 Algılamada bireysel farklılık	6	20

	G.4 Şans faktörü	3	10
Hayır	G.5 Kalıplaşmış bakış açısı	5	16.6
	G.6 Ölçme aracının değerlendirilmesindeki yanlışlık hatası	3	10
Toplam		30	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi “Sosyal bilgiler öğretmeni olarak size göre kullanılan ölçme aracıyla öğrencinin başarı grafiği arasında bir ilişki var mıdır? Niçin?” şeklindeki soruya çalışma grubunu oluşturan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yanıtları birbirinden farklı olmasına rağmen, öğretmenlerin %73.4’ü kullanılan ölçme aracının öğrencinin başarı grafiğini etkilediğini ileri sürdükleri gözlemlenmektedir. Öğretmenlerin %26.6’sı böyle bir ilişkinin olmadığını ileri sürmüşlerdir.

İkinci temaya ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri aşağıda sunulmuştur.

“ Bir öğretmen olarak, ölçme aracı ile öğrencinin başarı grafiği arasında bir ilişki olduğunu düşünüyorum. Çünkü her öğrencinin soruyu algılama, çözme ve yorumlama şekli birbirinden farklıdır. Bazı öğrenciler yazılı yoklamalarda başarılı olurken, bazı öğrenciler çoktan seçmeli testlerde başarılı olabiliyor” (G3).

“Bana göre kullanılan ölçme aracı ile öğrencinin başarı grafiği arasında bir ilişki yoktur. Çünkü çalışan öğrenci hangi ölçme aracını kullanırsanız kullanın, başarısı daima yüksek olacaktır. Bunun örneklerini YGS ve LYS sınavlarında da görüyoruz. Daha önceki eğitim hayatında çoğunlukla yazılı yoklama sınavlarında çok başarılı olan çocuklar, YGS ve LYS dede başarılı olduklarını görmekteyiz” (G5).

Derste Kullanılan Ölçme Araçlarından Hangisi/Hangilerinin Öğrenci Başarısını Olumsuz Etkilediğine İlişkin Bulgular:

Araştırma kapsamındaki sosyal bilgiler öğretmenlerine “Bir sosyal bilgiler öğretmeni olarak, sizce hangi ölçme aracı öğrenci başarısını olumsuz yönde daha fazla etkiler? Böyle düşünmenizın sebebi nedir?” sorusu yöneltilmiş ve öğretmenlerin bu soruya verdiği cevaplar gruplanıp alt temalar oluşturularak Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Derste kullanılan ölçme araçlarından hangilerinin öğrenci başarısını olumsuz yönde etkilediğine ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri

3.TEMA: Bir sosyal bilgiler öğretmeni olarak, sizce hangi ölçme aracı öğrenci başarısını olumsuz yönde daha fazla etkiler? Böyle düşünmenizın sebebi nedir?		f	%
Alt Temalar			
G.1 Yazılı yoklama- Sözlü yoklama	Ezberci anlayışı hâkim kılma	11	36.8
G.2 Çoktan seçmeli testler	Sadece bilgi düzeyine yönelik olma	8	26.6
G.3 Doğru-Yanlış testleri	Şans faktörünün öğrenciyi yanıltması	8	26.6
G.4 Yazılı yoklama- Sözlü yoklama	Puanlamada güvenilirlik eksikliği	3	10
Toplam		30	100

Tablo 3’te görüldüğü gibi “Bir sosyal bilgiler öğretmeni olarak, sizce hangi ölçme aracı öğrenci başarısını olumsuz yönde daha fazla etkiler? Böyle düşünmenizın sebebi nedir?” şeklindeki soruya sosyal bilgiler öğretmenleri birbirinden farklı yanıtlar vermişlerdir.

Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtlarda en çok olumsuz olarak nitelendirilen ölçek türleri yazılı yoklama ve sözlü yoklamadır. Öğretmenlerin %36.8'i yazılı yoklama ve sözlü yoklama sınavlarının öğrencide öğrenirken anlamlı öğrenme yerine ezbere dayalı öğrenmeyi beraberinden getirdiğinden ilerleyen yıllarda öğrenci başarısını olumsuz yönde etkileyeceklerini ifade etmişlerdir.

Üçüncü temaya ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri aşağıda sunulmuştur.

“12 yıllık meslek hayatımda hep kullanmama rağmen karşı olduğum ölçek türleri, yazılı yoklama ve sözlü yoklamadır. Çünkü bu iki ölçek türü de öğrencinin kitapta yer alan konuyu olduğu gibi ezberleyerek, sınavda gelip kâğıdı doldurmasından daha fazla öğrenciye bir şey kazandırmaz. Sınavdan sonra öğrenci yazdıklarını ya da söylediklerini bile unutmuştur” (G1).

“Bir öğretmen olarak bu konu ile ilgili düşüncem şudur: Ölçek türlerinin tamamı olmasa da çoğunu bu güne kadar kullandım. Geçirmiş olduğum bu deneyimi sonucunda doğru- yanlış testlerinin öğrenciye %50 gibi büyük bir şans oranı verdiği için öğrenciyi yanıltabileceği kanısındayım” (G3).

Sosyal Bilgiler Dersi İçin Kullanılabilecek En Uygun Ölçme Araçlarının Hangisi/Hangileri Olduğuna İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamındaki sosyal bilgiler öğretmenlerine “Sosyal bilgiler dersi için sizce en uygun ölçme aracı hangisi/ hangileridir? Neden?” sorusu yöneltilmiş ve öğretmenlerin bu soruya verdiği cevaplar gruplanıp alt temalar oluşturularak Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Sosyal bilgiler dersinde kullanılabilecek en uygun ölçme araçlarına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri

4.TEMA: Sosyal bilgiler dersi için sizce en uygun ölçme aracı hangisi/ hangileridir? Neden?			
	Alt Temalar	f	%
G.1 Yazılı yoklama	Öğrenciye bildiğini yazma özgürlüğü sağlaması	4	13.3
G.2 Eşleştirmeli testler	Öğrenciye çok yönlü bakış açısı sağlaması	7	23.4
G.3 Çoktan seçmeli testler	Öğrencinin doğru bildiğini yanlışlardan ayırmasını sağlaması	9	30
G.4 Karma(Çoktan seçmeli- Yazılı yoklama- Doğru- Yanlış testi- Eşleştirmeli test) sorulardan oluşan testler	Bireysel algılama farklılığına uygun olma	10	33.3
Toplam		30	100

Tablo 4’te görüldüğü gibi “Sosyal bilgiler dersi için sizce en uygun ölçme aracı hangisi/ hangileridir? Neden?” şeklindeki soruya sosyal bilgiler öğretmenleri birbirinden farklı yanıtlar vermişlerdir. Öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtlara bakıldığında en çok tercih edilen ölçme aracı seçeneği %33.3 ile tercih edilen, birbirinden farklı soru tiplerinin bir arada olduğu karma testler olduğu gözlemlenmektedir. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin böyle bir ölçme aracını tercih etmelerinin sebebi olarak da, öğrenciler arasında görülen bireysel farklılıkları göstermişlerdir.

Dördüncü temaya ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri aşağıda sunulmuştur.

“Öğrencinin konu ile ilgili söyleyeceği her şeyi söylemesi gerektiğine inanan bir öğretmen olarak, sadece sosyal bilgiler dersi değil, bütün sözel içerikli derslerde yazılı yoklama bence en iyi ölçme aracıdır. Ancak yazılı yoklamayı oluşturan sorular bilgi düzeyinde olmayıp kavrama düzeyine yönelik olmalıdır. Öğrenciler yazılı yoklama sayesinde konuya yönelik olarak sorulan sorulara sayfa ve cümle sınırlaması olmadan cevap verebilirler” (G1).

“Ben her öğrencinin kendine özgü öğrenim modeli olduğuna inanan bir eğitimciyim. Kimi öğrenci yazarak, kimi okuyarak, kimi dinleyerek, kimi yaparak v.b etkinliklerle öğrenir. Her öğrencinin öğrenme modeli birbirinden farklı olduğuna göre bana göre ölçme ve değerlendirme işlemi tek tip ölçek maddeleri ile olmamalı. Farklı ölçek maddelerinin bir arada olduğu karma test kullanılmalıdır. Böyle olursa sınıfın tamamına hükmetmiş olursunuz” (G4).

Sosyal Bilgiler Dersinde Ölçme Araçlarının Kullanımının, Bir İhtiyaç Olup Olmadığına Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamındaki sosyal bilgiler öğretmenlerine “Sosyal bilgiler dersinde ölçme araçları sizce olmazsa olmaz bir ihtiyaç mıdır? Niçin?” sorusu yöneltilmiş ve öğretmenlerin bu soruya verdiği cevaplar gruplanıp alt temalar oluşturularak Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: Sosyal bilgiler dersinde ölçme araçları olmazsa olmaz bir ihtiyaç mı olduğuna dair sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri

5.TEMA: Sosyal bilgiler dersinde ölçme araçları sizce olmazsa olmaz bir ihtiyaç mıdır? Niçin?		f	%
Alt Temalar			
Evet	G.1 Öğrencinin başarı düzeyini belirleme	12	40
	G.2 Öğrenciyi erişiyeye göre değerlendirme	10	33.3
	G.3 Konu ile ilgili öğrenme eksikliğini belirleme	3	10
	G.4 Veliyi öğrenci hakkında bilgilendirme	3	10
Hayır	G.5 Ölçme araçlarının geçerlilik ve güvenilirliklerinin düşük olması	2	6.7
Toplam		30	100

Tablo 5’te görüldüğü gibi “Sosyal bilgiler dersinde ölçme araçları sizce olmazsa olmaz bir ihtiyaç mıdır? Niçin?” şeklindeki soruya çalışma grubunu oluşturan sosyal bilgiler öğretmenleri birbirinden farklı yanıtlar vermişlerdir. Öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde en çok tercih(%40) edilen yanıtın “Evet” alt temasına bağlı olan Öğrenci başarı düzeyini belirleme olduğu gözlemlenmektedir. “Hayır” yanıtını veren öğretmenlerin oranı %6.7 dir.

Beşinci temaya ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri aşağıda sunulmuştur.

“Sosyal bilgiler dersinde ölçme araçlarının kullanılması bence bir ihtiyaçtır. Bu durum bütün derslerde bir ihtiyaç olup, sadece sosyal bilgiler dersine özel bir durum değildir. Bu ihtiyacı doğuran ana sebep, dönem başında size gelen öğrencinin seviyesi ile dönem sonu veya yılsonu seviyesini belirleyerek aradaki farkı belirlemektir. Böyle bir ölçme sonucunda bir öğretmen olarak öğrenciyeye ne verdiğinizi daha iyi anlamış olursunuz”(G2).

“Aslında öğrenci başarısını belirlemede ölçme araçları ihtiyaç olarak görülebilir. Bana göre ölçme aracı sadece öğrencinin başarısını somut bir veri olarak belirlemede bir gereklidir. Ancak her ölçme aracı sadece dersin öğretmeni tarafından hazırlandığından uygunluk, yordama ve kapsam geçerliliği, iç tutarlılık seviyesi bana göre oldukça düşüktür. Bundan dolayı sosyal bilgiler dersinde ölçme aracının kullanılması zorunlu bir ihtiyaç değildir”(G5).

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Bir Ölçme Aracında Olması Gereken Özelliklere Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamındaki sosyal bilgiler öğretmenlerine “Bir sosyal bilgiler öğretmeni olarak iyi bir ölçme aracı size göre ne gibi özellikler içermelidir?” sorusu yöneltilmiş ve öğretmenlerin bu soruya verdiği cevaplar gruplanıp alt temalar oluşturularak Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6: İyi bir ölçme aracında olması gereken özelliklere ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri

6. TEMA: Bir sosyal bilgiler öğretmeni olarak bir ölçme aracı size göre ne gibi özellikler içermelidir?

Alt Temalar	f	%
G.1 Ölçeğin güvenilir olması	7	23.4
G.2 Ölçeğin geçerli olması	7	23.4
G.3 Ölçeğin hem güvenilir hem de geçerli olması	16	53.2
Toplam	30	100

Tablo 6’da görüldüğü gibi “Bir sosyal bilgiler öğretmeni olarak bir ölçme aracı size göre ne gibi özellikler içermelidir?” şeklindeki soruya çalışma grubunu oluşturan sosyal bilgiler öğretmenleri birbirinden farklı yanıtlar vermişlerdir. Öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde en çok tercih edilen (%53.2) yanıtın, “İyi bir ölçek hem güvenilir hem de geçerli olması gerekir” alt temasının oluşturduğu gözlemlenmektedir. Diğer alt temaları oluşturan yanıtlar da aynı oranda (%7) sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından tercih edilmiştir.

Altıncı temaya ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri aşağıda sunulmuştur.

“Bir ölçme aracının taşınması gereken birçok özellik olduğunu düşünüyorum; ancak bana göre bunlardan en önemlisi, ölçme aracının amaca hizmet etme derecesidir. Burada şunu kastediyorum: Bir ölçme aracındaki sorular, derste öğretilmiş bilgilerle cevaplandırılabilir nitelikte olması, soruların derste işlenen konuların tümünü içine alması, ölçme aracının puanlamada yanlış davranılamayacak niteliğe sahip olmasıdır.”(G2)

“Bir eğitimci olarak hiçbir ölçme aracının niteliklerine uygun bir biçimde uygulandığını düşünmüyorum. Bir ölçme aracının bana göre taşınması gereken en önemli özelliği, ölçeğin tesadüfi hatalardan arınık olması yani güvenilir olmasıdır. (G1)

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırma ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde kullanılan ölçme araçlarına ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bunun için sosyal bilgiler öğretmenleri ile konu hakkında görüşme yapılmış, görüşme sonucunda ulaşılan bulgular, literatür ışığında tartışılmıştır. Buna göre, sosyal bilgiler öğretmenlerine “Sosyal bilgiler

öğretmenlerinin öğrenciyi tanıma, öğrenmeleri izleme ve öğrenci başarısını belirlemede kullandıkları ölçme araçları ve yöntemleri nelerdir?” sorusu yöneltilmiş, bu soruya karşılık öğretmenler birbirinden farklı yanıtlar vermiş olsa da daha çok “Yazılı yoklama- Sözlü yoklama- Kısa cevap gerektiren testler” kullandıkları ortaya çıkmıştır. Bu bulgular, sosyal bilgiler öğretmenlerinin ölçme araçlarına ilişkin birbirinden farklı yönde görüş geliştirdiklerini göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ““Sosyal bilgiler dersinde soyut konuların fazla olmasından dolayı öğrencilerin konuyu anlamasından çok ezberlemesi taraftarıyım. Bu yüzden ben derimde ölçme aracı olarak yazılı yoklama, sözlü yoklama ve kısa cevaplı testler kullanmaktayım” (G1). Yönündeki görüşleri de bu yargıyı destekler niteliktedir. Öğretmenlerin çoğunluğunun bu yanıtı vermelerinin sebebi okullarda yaygın bir şekilde bu ölçme araçlarının kullanılması ve öğretmenlerin bu araçların hazırlanması, kullanılması ve değerlendirmesinde kendilerini yeterli görmeleridir. Zira Gelbal ve Kelecioğlu (2007)’nin yapmış oldukları bir araştırmada da öğretmenler kendilerini en çok geleneksel yöntemler (Yazılı yoklama- Sözlü yoklama) olarak adlandırılan sınav türlerinde yeterli gördükleri, diğer yöntemlerde kendilerini orta düzeyde yeterli gördükleri, hiç yeterli bulunmayan yöntemlerin başında öğrenci değerlendirmesine dayalı yöntemler geldiğini belirtmişlerdir.

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerine, “Sosyal bilgiler öğretmeni olarak size göre kullanılan ölçme aracıyla öğrencinin başarı grafiği arasında bir ilişki var mıdır? Niçin?” sorusu sorulmuş, bu soruya karşılık öğretmenlerin %73.4’ü böyle bir ilişkinin var olduğunu, %16.6’sına göre ise böyle bir ilişkin olmadığını ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu yanıtları verme sebeplerinin birbirinden farklı olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin kaygı ve güdü düzeyini arttıran sınav türlerinde daha başarılı oldukları çalışma grubunu oluşturan öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Yıldırım ve Semerci (2006)’nin yapmış oldukları bir araştırmada da, öğrencilerin kaygı düzeyinin normal seviyede tutan, motivasyon düzeylerinin arttıran sınav türlerinden daha başarılı olduklarını, yapmış oldukları çalışma ile ortaya koymuşlardır.

Çalışma grubunu oluşturan sosyal bilgiler öğretmenlerine, “Bir sosyal bilgiler öğretmeni olarak, sizce hangi ölçme aracı öğrenci başarısını olumsuz yönde daha fazla etkiler? Böyle düşünmenizin sebebi nedir?” sorusu sorulmuş ve birbirinden farklı yanıtlar alınmıştır. Öğretmenlerin %36.8’i “Yazılı yoklama ve sözlü yoklama” cevabını verip, bu cevaplarını “Ezberci anlayışı hakim kılma” alt teması ile desteklemişlerdir. Yazılı yoklama ve sözlü yoklama geleneksel ölçme araçları olup öğrenci performansını nesnel olarak ortaya çıkaramayan ölçme araçları olduğunu çalışma grubunu oluşturan öğretmenler ifade etmişlerdir Algan (2008)’in yapmış olduğu araştırmada da, öğrenci başarısını olumsuz yönde en çok etkileyen ölçme araçları geleneksel (yazılı ve sözlü yoklama) ölçme araçları olduğunu ifade edilmiştir. Bu çalışmada elde edilen bu sonuç, yapılan çalışmanın sonucu ile paralellik göstermektedir.

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerine, “Sosyal bilgiler dersi için sizce en uygun ölçme aracı hangisi/ hangileridir? Neden?” sorusu sorulmuş ve farklı farklı yanıtlar alınmıştır. Bu yanıtlar içerisinde %33.3 ile en çok tercih edilen ölçme aracının karma test ölçme aracı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu ölçme aracının tercih edilme nedeni olarak da “Bireysel algılama farklılığına uygun olmasını” ileri sürmüşlerdir. Algan (2008)’nin yapmış olduğu çalışmada ise karma testler yerine çoktan seçmeli testler sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından derste kullanılmak üzere daha çok tercih edildiği gözlemlenmektedir. Bu sonuç araştırmada elde

edilen sonuç ile paralellik göstermemektedir. Bu da, sosyal bilgiler öğretmenlerinin bireysel bakış açısı farklılığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerine “*Sosyal bilgiler dersinde ölçme araçları sizce olmazsa olmaz bir ihtiyaç mıdır? Niçin?*” sorusu sorulmuş ve farklı yanıtlar alınmıştır. Öğretmenlerin %93.3’ü “*Evet*” yanıtını verirken %6.7’si “*Hayır*” yanıtını vermiştir. Bu yanıtlarını da öğretmenler çeşitli alt nedenlerle desteklemişlerdir. Bu nedenler içerisinde %40 oranla “*Ölçme araçları sosyal bilgiler dersinde kullanılması zorunlu bir ihtiyaçtır. Çünkü bu ölçme araçları sayesinde öğrencinin başarı seviyesi belirlenir*” en çok tercih edilen yanıt olmuştur. Elde edilen bu sonuç, Temizkan ve Sallabaş (2011)’in yapmış oldukları çalışmada elde ettikleri sonuç ile paralellik göstermektedir.

Çalışma grubunu oluşturan sosyal bilgiler öğretmenlerine “*Bir sosyal bilgiler öğretmeni olarak bir ölçme aracı size göre ne gibi özellikler içermelidir?*” sorusu sorulmuş ve birbirinden farklı üç yanıt alınmıştır. Bu yanıtlar içerisinde %53.2 ile en çok tercih edilen yanıtın ölçme aracının hem güvenilir hem de geçerli olmasıdır. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre ölçme aracının güvenilir ve geçerli olması kullanışlılığında en önemli etkidir. Elde edilen bu sonuç, Ercan ve Kan (2004)’nin yaptıkları çalışmada elde ettikleri sonuç ile paralellik göstermektedir.

KAYNAKÇA

- ALGAN, S.(2008). *İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Ölçme ve Değerlendirme Öğesinin Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi*. Çukur Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- ARMAĞAN, İ.(1983). *Yöntembilim-2 Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fak. Yayınları.
- ATILGAN, H., KAN, A., DOĞAN, N. (2006). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. (Ed.: Atılğan, H.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- BALCI, A. (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma, Yöntem, Teknik ve İlkeler*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- BİNBAŞIOĞLU, C. (1983). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi.
- BRYMAN, A. (1988). “*Quantity and Quality in Social Research*” London & New York: Routledge.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., ÇAKMAK, E. K., AKGÜN, Ö. E., KARADENİZ, Ş. ve DEMİREL, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- CARMİNES, E.G., ZELLER, R.A.(1982). *Reliability and Validity Assessment*. 5th printing. Beverly Hills: Sage Publications Inc.
- ÇAKAN, M. (2004). “Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Uygulamaları ve Yeterlik Düzeyleri: İlk ve Ortaöğretim”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 99-114.
- ÇÖMLEKÇİ, N.(1989). *Temel İstatistik İlke ve Teknikleri*. Eskişehir: Bilim Teknik Yayınevi.
- DEMİRTAŞ, A. ve BARTH, J. L. (1997). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi: Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası.

- DUBAN, N. ve KÜÇÜKYILMAZ, E. A. (2008). “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Alternatif Ölçme-Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerinin Uygulama Okullarında Kullanımına İlişkin Görüşleri”. *İlköğretim Online*, 7, (39), 769-784. (Erişim: 19.06.2012), <http://ilkogretim-online.org.tr>.
- EARL, L.M., (1999), “Assessment and Accountability in Education”, *Education Canada*, 39, 4-6.
- ERCAN, İ., KAN, İ.(2004). Ölçeklerde Güvenirlik ve Geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30, (3), 211-216.
- GELBAL, S. ve KELECİOĞLU, H. (2007). “Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Hakkındaki Yeterlik Algıları ve Karşılaştıkları Sorunlar”. *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, (33), 135- 145.
- GÜMÜŞ B.(1977). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Kalite Matbaası.
- GÜRSAKAL, N. (2001). *Bilgisayar Uygulamalı İstatistik-I*. Alfa Yayınları.
- HOY, W.K. and SWEETLAND, S.R., (2001), “Designing Better Schools: The Meaning and Measure of Enabling School Structures”, *Educational Administration Quarterly*, 37, 296-321.
- İŞMAN, A., (1998), *Türk Eğitim Sisteminde Ölçme ve Değerlendirme: Genel kavramlar, uygulamalar, sorunlar, çözüm önerileri ve yeni bir model*, Adapazarı: Değişim Yayınları.
- KÜÇÜKAHMET, L. (2006). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- LİNCOLN, Y. S., GUBA, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*” Beverly Hills, CA: Sega.
- MEB (2005a) *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6.7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara: MEB Yayınları.
- MEYDAN, A. ve ÖZTÜRK, Ç. (2008). “Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Uygulanan Ölçme- Değerlendirme Yaklaşımına İlişkin Görüşleri”. *III. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi*. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi. Çanakkale.
- PUNCH, K.F. (2005). “*Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*” Çeviren: Dursun Bayrak, H.B Arslan, Z. Akyüz. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- STRAUSS, A.L., CORBİN, J. (1998). “*Basics of Qualitative Research*” (second edition), Newbury Park, CA: Sage.
- ŞİMŞEK, N.(2011). Sosyal Bilgiler Dersinde Alternatif Ölçme Değerlendirme Araçlarının Kullanılması: Nitel Bir Çalışma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, (21), 149-168.
- TAŞKAYA, S.M., MEYDAN, A.(2012). Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalında Kullanılan Ölçme Araçları Üzerine Bir İnceleme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32,(1), 23-34.
- TEKİN, H. (1991). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınları.
- TEKİN, H. (1996). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınları.

- TEMİZKAN, M., SALLABAŞ, M.E.(2011). Okuduğunu Anlama Becerisinin Değerlendirilmesinde Çoktan Seçmeli Testlerle Açık Uçlu Yazılı Yoklamaların Karşılaştırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30, 207-220.
- TURGUT, M. F. (1997). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YILDIRIM, A., SEMERCİ, Ç.(2006). İlköğretimde (6., 7., 8.Sınıflar) Öğretmen ve Öğrencilerin Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri (Diyarbakır ve Elazığ İli Örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, (16), 83-95.